

KSCB071 SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ A ČÍNA VE 20. STOLETÍ

Prednáška 04. Spojené štáty a Čína mezi válkami

JAKUB DRÁBIK

JARO 2021

MEDZIVOJNOVÉ OBDOBIE

- Prvé dve dekády 20. storočia – živá kultúrna výmena, čínski študenti v USA, americkí misionári v Číne, v USA obrovský trh s čínskym umením
- 1920s – v USA fascinácia čínskym umením, predmety v múzeách v Chicagu, Clevelande, Kansas City, and St. Louis, Bostone, New Yorku, Washingtone, ... + Američania ochotní za toto umenie veľa platiť
- Cez kultúru postupné zblížovanie Číňanov a Američanov a vzájomná akceptácia

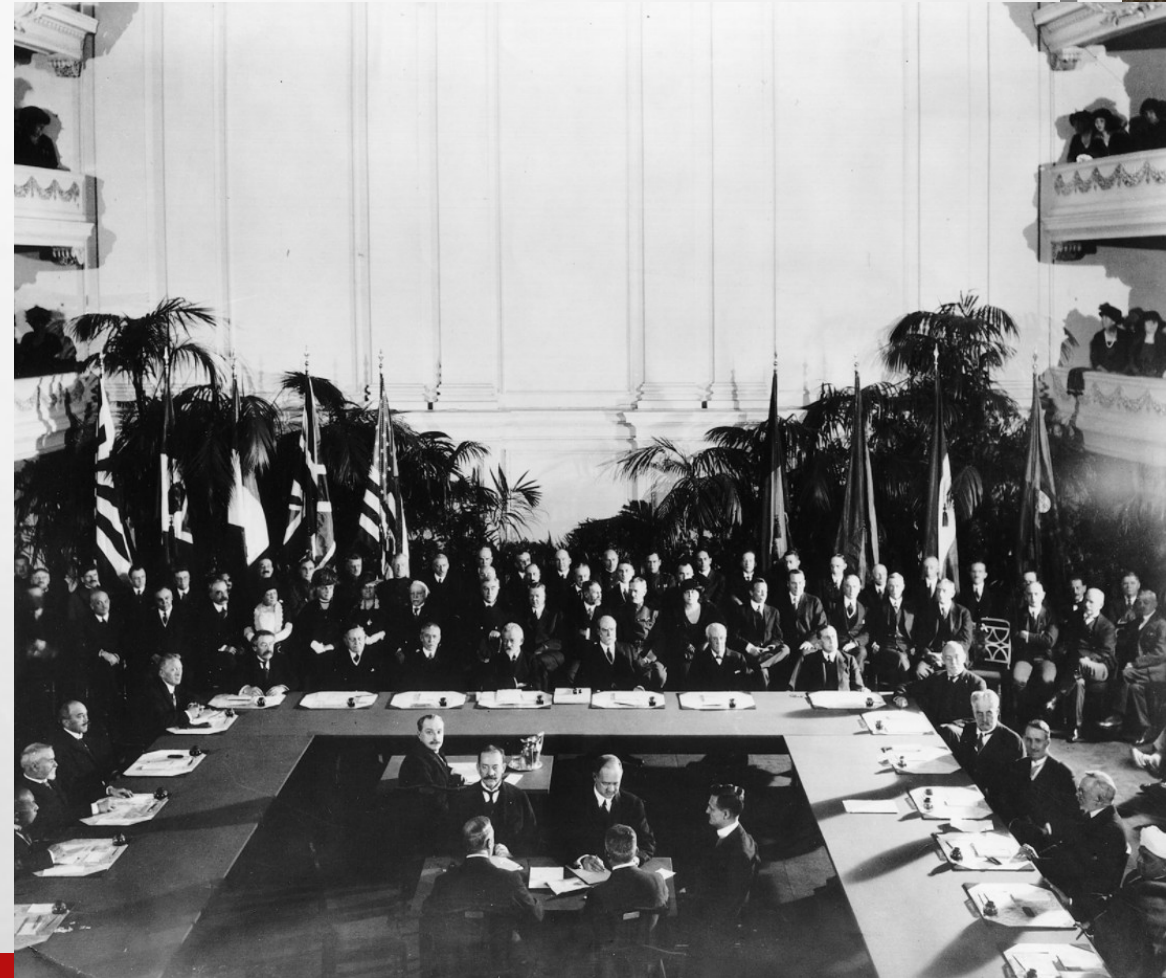
MEDZIVOJNOVÉ OBDOBIE

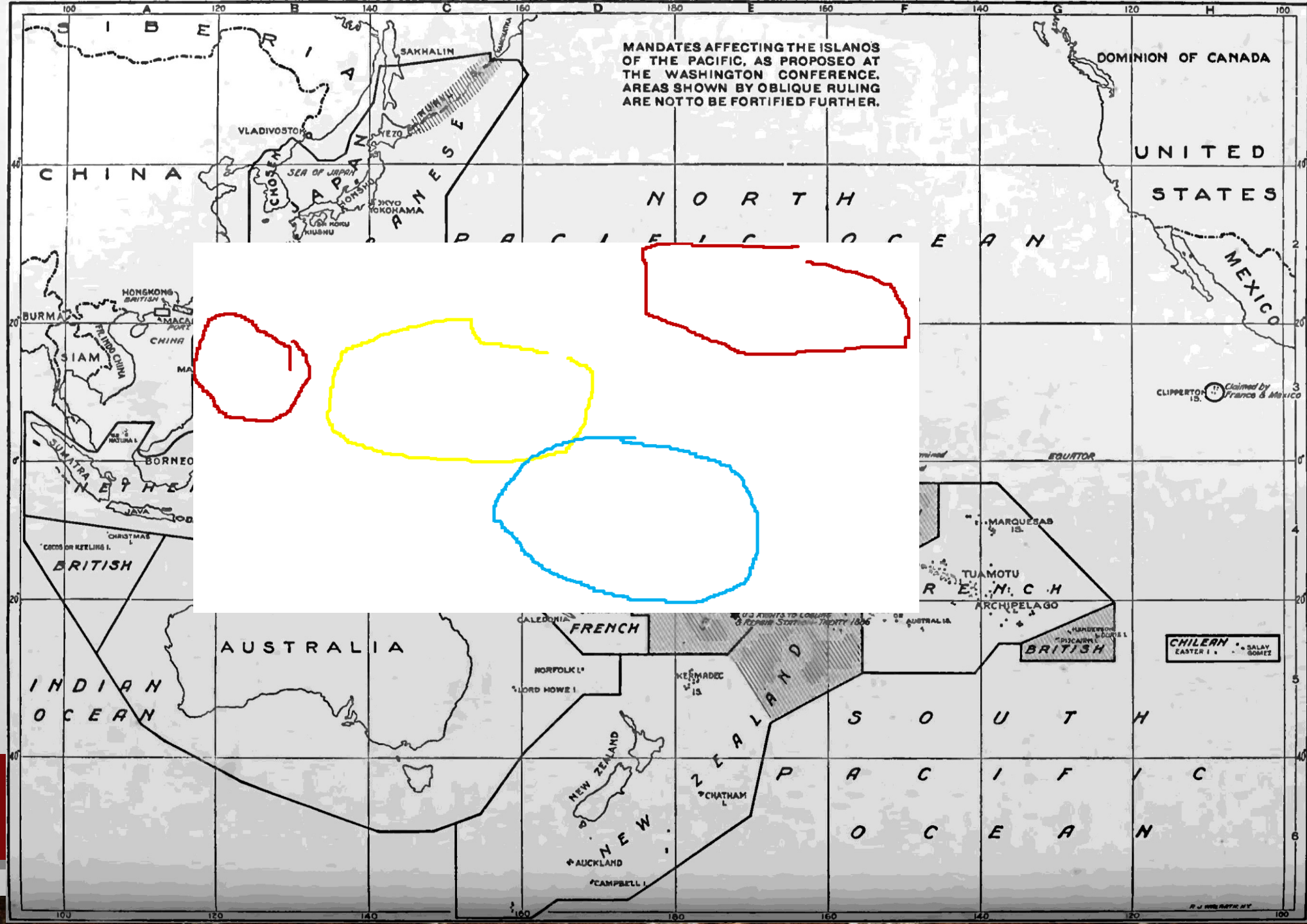
- **Všetkému ale dal koniec nárast čínskeho nacionalizmu**
- **Najradikálnejšie elementy – protijaponské**
- **US predpokladali, že to vždy bude protijaponské a nie protiamerické, že Číňania ich vidia ako oni vidia sami seba – ako tých, ktorí bojujú za čínsku suverenitu**
- **1921 Washingtonská námorná konferencia**

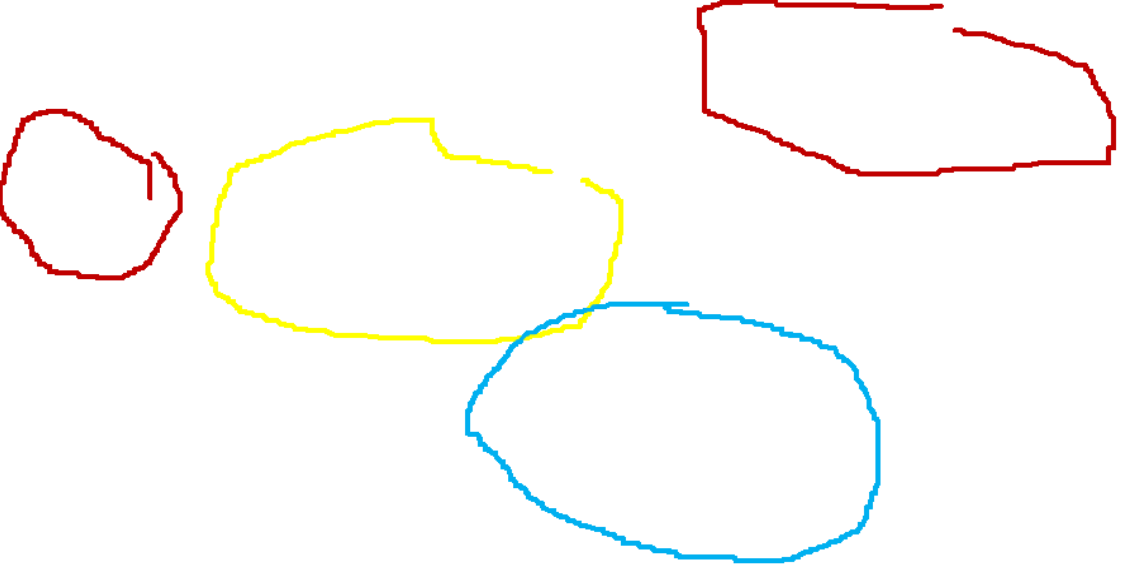
WASHINGTONSKÁ NÁMORNÁ KONFERENCIA

- Čína rozdelená, rokovania s centrálnou vládou v Pekingu
- Čína spočiatku entuziazmus a optimizmus – cítili šancu zrušiť nerovné zmluvy, potlačenie japonského imperializmu
- Najprv rokovania o námorných záležitostiach – dohoda pomerne rýchlo
- pre US: úspech – dohoda 5 veľmocí o obmedzení zbrojenia na mori (5 : 5 : 3 : 1,67 : 1,67 – UK : US : JAP : FRA : ITA)

MANDATES AFFECTING THE ISLANDS OF THE PACIFIC, AS PROPOSED AT THE WASHINGTON CONFERENCE. AREAS SHOWN BY OBLIQUE RULING ARE NOT TO BE FORTIFIED FURTHER.

WSH NÁMORNÁ KONFERENCIA

- Potom na rad Čína (US delegácia pracovala spolu s čínskou)
- US, UK a JAP – v prvom rade stabilizácia Číny
- US – teritoriálna integrita Číny, open door
- JAP – open door OK, ale uznať ich Mandžusko
- Výsledok – dohoda 9 mocností – Čína si má vyriešiť svoje problémy sama, nezasahovanie
- Realita: výsledok len na papieri
- Čína: rezignácie delegátov, séria protestov, aj v US

OPEN HOUSE.

Emissary from Washington. "I HAVE COME TO INFORM YOU THAT THE POWERFUL CONFERENCE INSIST ON YOUR BEING MASTER IN YOUR OWN HOUSE; AND THAT THEY MAY SECURE THIS OBJECT THEY REQUIRE YOU TO PROVIDE THEM WITH A LATCH-KEY."

China. "HONOURABLE CONFERENCE IS TOO KIND TO CONTEMPTIBLE WORM."

ČÍNA 1912 – 1928

- **Začiatky novozaloženého štátu – Čínskej republiky boli po roku 1912 komplikované a nepriniesli očakávanú politickú a ekonomickú stabilitu.**
- **Čínskym elitám sa nepodarilo stabilizovať situáciu**
- **Súčasťou programu čínskej vlády a intelektuálnych elít bol aj radikálny rozchod s čínskou tradíciou, v prvom rade s konfucianizmom.**
- **Ten pre intelektuálov reprezentoval príčinu stagnácie Číny, ktorá vyústila do závislosti na koloniálnych veľmocich.**

Vlajka čínskej republiky 1912 – 1928

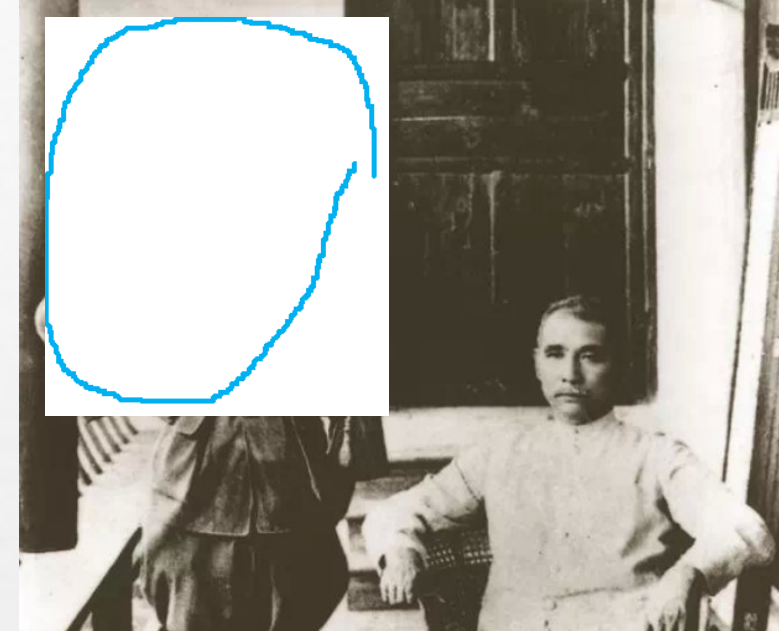
ČÍNA 1916 – 1928

- **Centrálna vláda v Pekingu mala pomerne obmedzený vplyv, o ktorý musela súperiť so silnými provinčnými lídrami, tzv. warlordmi.**
- **1916 – 1928: vláda vojvodcov/warlordov (začiatok smrt' diktátora Jüan Š'-kchaja, koniec keď Čankajšek dobyl Peking a zjednotil Čínu)**
- **d'alšie obdobie chaosu, charakteristické konfliktmi medzi vojvodcami**

ČANKAJŠEK VS. MAO

- Pre USA začiatkom 20. rokov Čína nezaujímavá
- Dohoda z WSH – nezasahovať, US rešpektovali
- Dvaja politici, Čankajšek (1887 – 1975) a Mao Ce-tung (1893 – 1976), reprezentujúci dve rozhodujúce politické sily: Kuo-min-tang („Národná strana“, KMT) a Komunistickú stranu Číny (KSČ)
- USA spočiatku ani jedného nepovažovala za kľúčového hráča – warlordi

ČANKAJŠEK

- Dedičom politických myšlienok Sunjatsena (1866 – 1925), otca Čínskej republiky, na ktorého tri ľudové princípy: „vlastenectvo, demokracia a blaho ľudu“ sa KMT dosiaľ odvoláva.
- Sunjatsen sa po roku 1912 dostal na vedľajšiu koľaj a nástup KMT k moci sa spája až s Čankajšekom. 1925 definitívne moc v KMT
- 1924 absolvoval školenie v Moskve (po WSH), kde si osvojil autoritársky štýl vládnutia a pochopil význam, ktorý má pre pol. stranu vlastná armáda

MAO CE-TUNG

- **Marxistické myšlienky sa do Číny rozšírili zo Sovietskeho Ruska.**
- **V roku 1921 bola založená Komunistická strana Číny a medzi jej zakladateľov patril aj Mao Ce-tung**
- **Mao organizoval hlavne roľníkov, 1928 povstanie, potlačené, ušiel do Ťiang-si, tam až do Dlhého pochodu**
- **Rastúca popularita KSCĽ vo vidieckych oblastiach bola výsledkom Maovej politiky, keďže odmietal mechanické preberanie sovietskeho modelu. Zdôrazňoval kľúčovú úlohu roľníkov ako hybnej sily komunistickej revolúcie, ktorým prisľúbil pozemkovú reformu.**

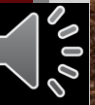
ČÍNA V 20. ROKOCH

- **US záujmy ohrožované, snaha reagovať, obchodná lobby tlak na vládu aby poslala vojenské lode ale 1. verejná mienka v USA problém a 2. USA nerozumeli, čo sa v Číne deje – žiadne akcie nenasledovali**
- **Čankajšekova Národná revolučná armáda sa roku 1927 vybrala z juhočínskeho Kantonu na Severnú expedíciu (druhá 1928), ktorej cieľom bolo zjednotiť celú Čínu pod vládou KMT, čo sa im do veľkej miery aj podarilo. Počas postupu na sever však došlo k politickému konfliktu medzi KMT a KSČ**
- **1927 – 1937 Nankingská dekáda**

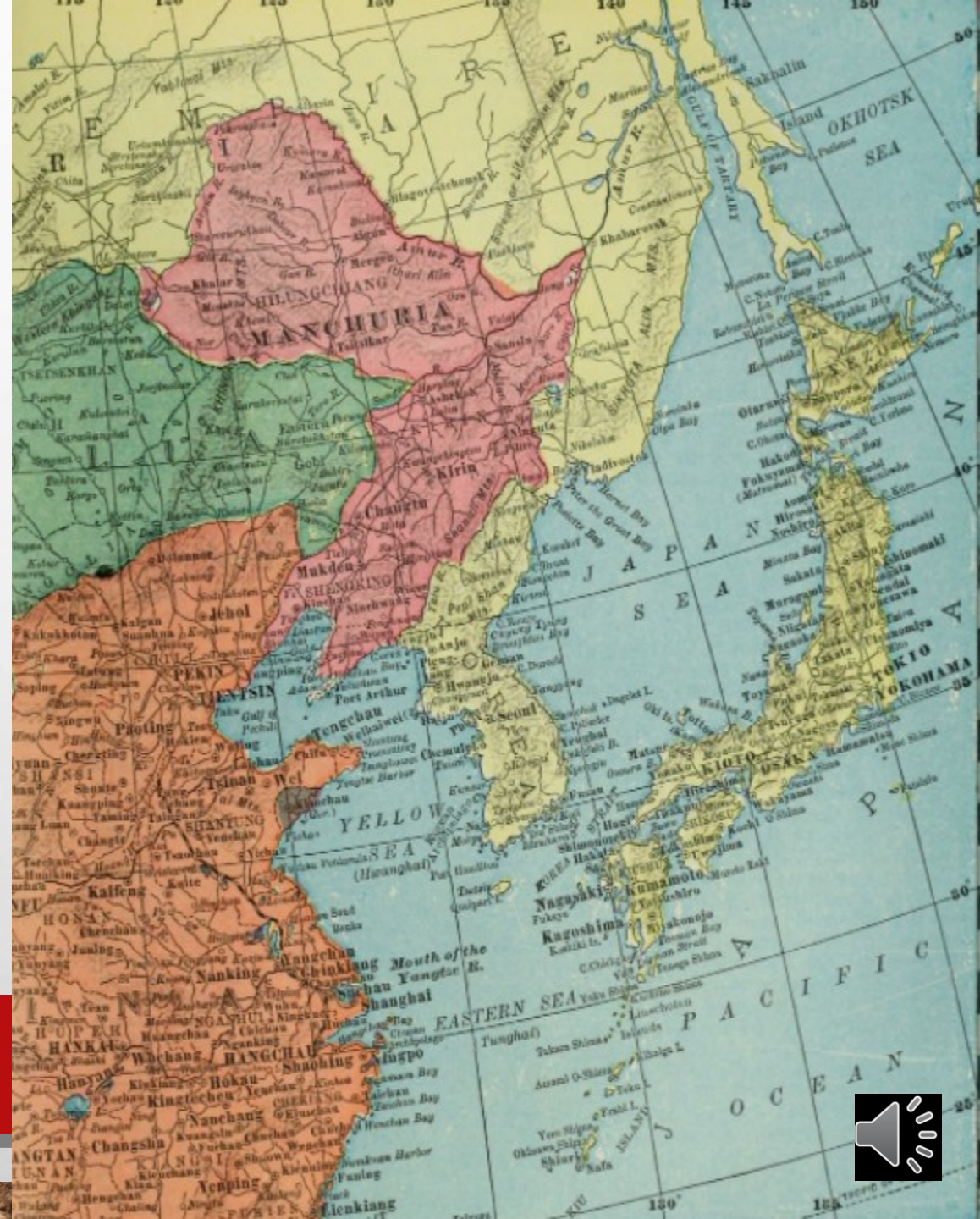
NANKINSKÁ DEKÁDA

- **Roku 1928 nastolil Čankajšek vládu KMT v Číne a hlavným mestom sa stal Nanking. Hoci niektorí provinční lídri iba čiastočne akceptovali jeho autoritu, po prvý raz od zániku cisárstva fungovala vláda, ktorej sa podarilo Čínu zjednotiť**
- **Komunistické hnutie odmietalo uznať autoritu KMT a vlastné politické ideály sa usilovalo uskutočniť v tzv. oslobodených oblastiach v juhovýchodnej Číne**
- **Politika USA k Číne v tomto období nejasná, 1927 konflikt medzi Čankajškom a JAP, USA nepodporili nikoho – v očiach Číny znova imperialisti**
- **1928, keď sa Čankajšek definitívne ovládol Čínu, USA uznali jeho vládu, podpísali tarifných dohôd, USA považujú Čínu za priateľskú krajinu, dostali aj doložku najvyšších výhod (most favoured nation)**
- **Nová vláda – problémy, ekonomické, vojenské (mnohí warlordi ďalej snaha o vlastnú politiku) atď., chaos trvá, no postupná stabilizácia a na programe dňa i zlepšenie vzťahov s USA**

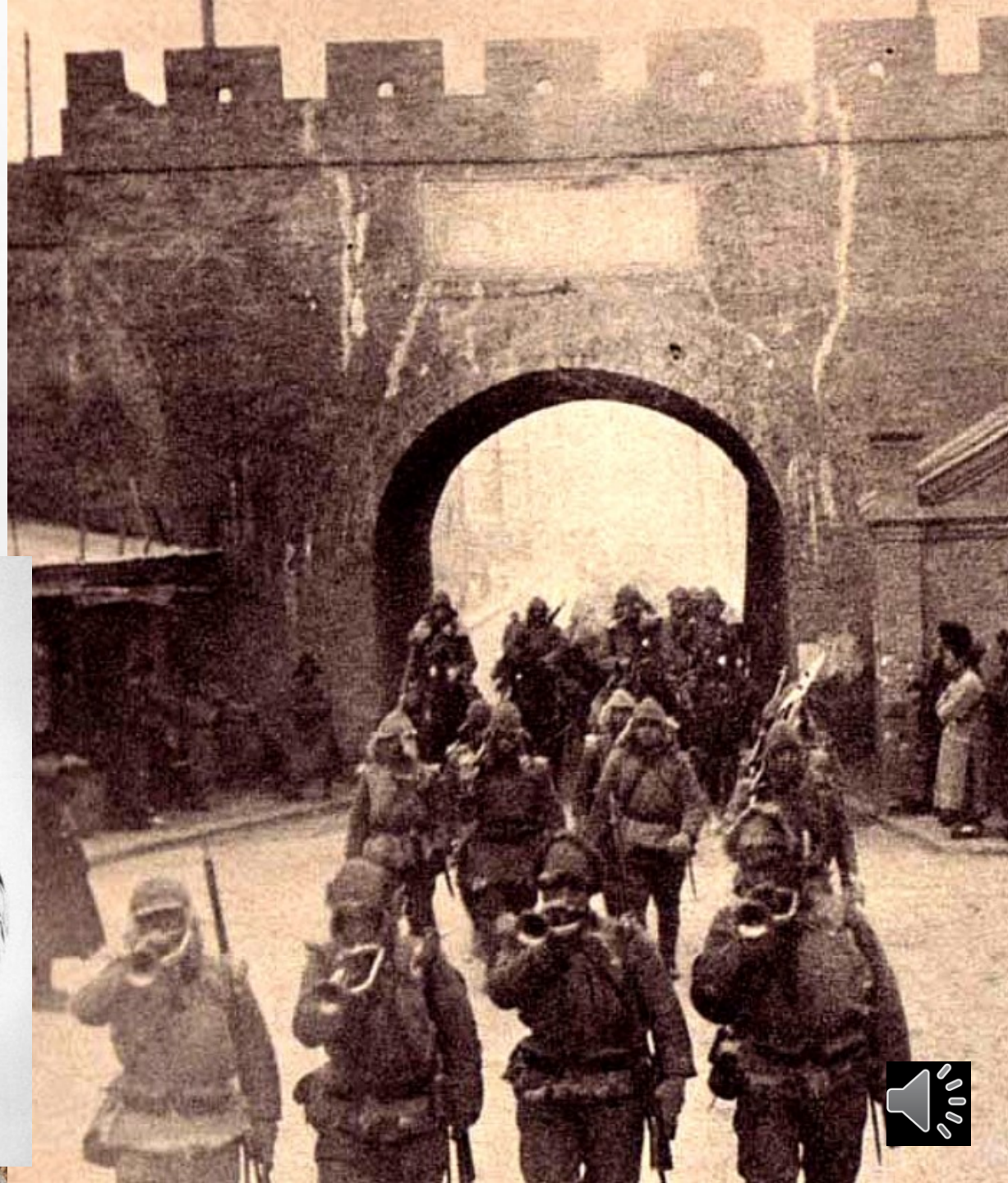
USA - ČANKAJŠEK

- Zlepšovanie vzťahov s USA – pôžičky, experti do Číny
- Po určitej stabilizácii – pohľad znova do Mandžuska, snaha ho získať späť
- Čankajšek predpokladal podporu USA, USA nevideli dôvod
- Japonská odpoveď: Mukdenský incident a invázia

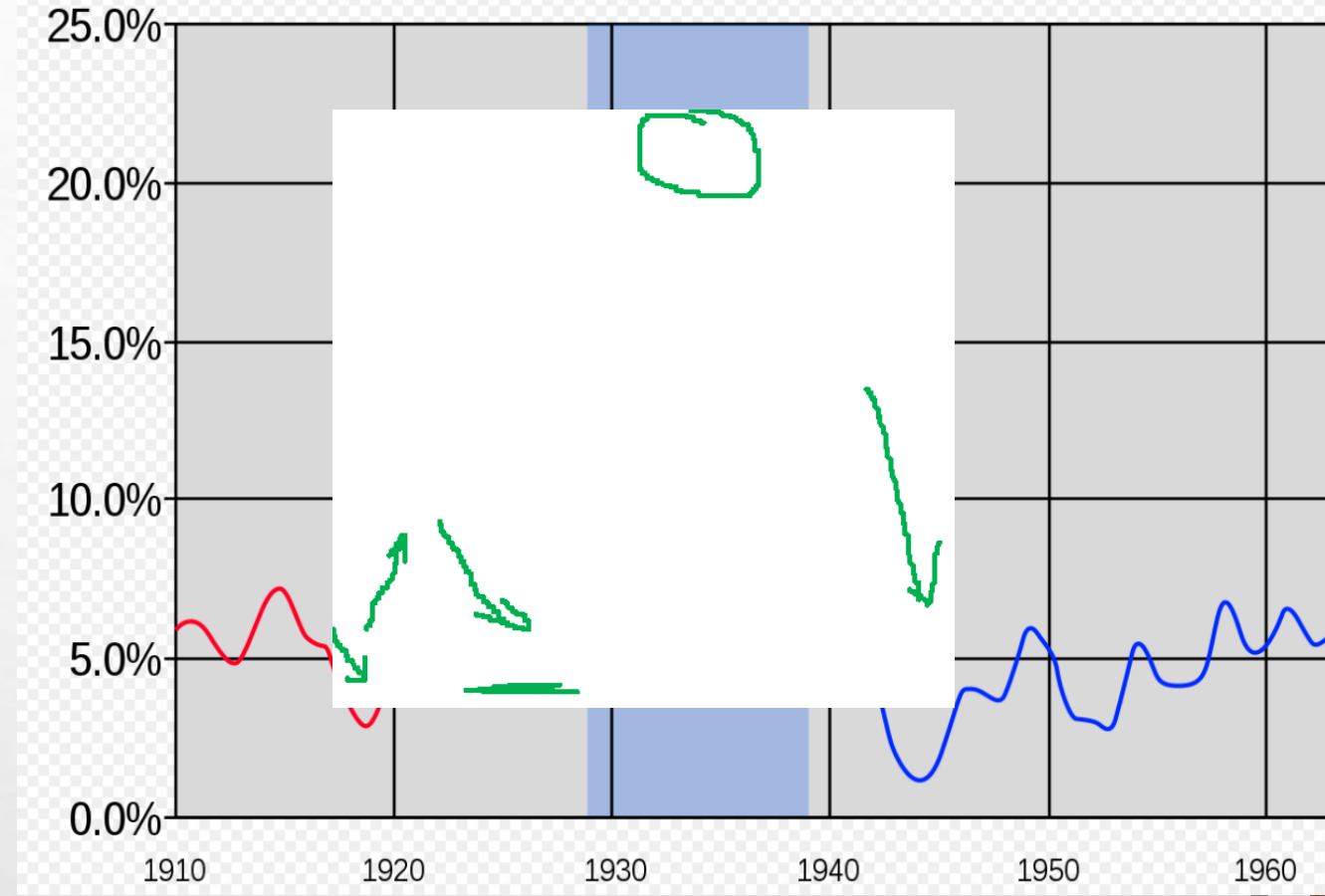
JAPONSKÁ AGRESIA 1931

- **Február 1932 – Japonské sily obsadili celé Mandžusko**
- **Marec 1932 – vyhlásenie samostatného štátu Mančukuo**
- **Na čelo krajiny čínsky cisár Pchu I**
- **Čína žiada USA o aplikovanie paktu Kellogg- Briand z r. 1928, podľa ktorého sa mali všetky krajiny vzdať vojny ako nástroja politiky**
- **Reakcia USA – žiadna**

USA V 30. ROKOCH

- Po „roaring twenties“ 1929 krach na Wall street
- Pohroma
- Od roku 1932 prezident Franklin D. Roosevelet, New Deal, Domáce problémy
- Izolacionizmus, protekcionizmus – naučili sa, že funguje = ešte menšia chuť na zahraničnú politiku. Jediný záujem – vrátenie dlhov

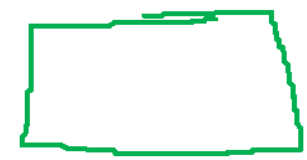
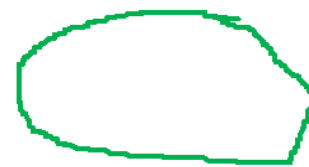
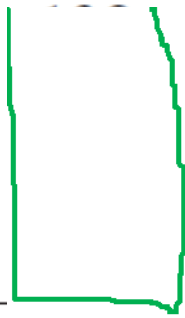
ČÍNA-USA V 30. ROKOCH

- **Začalo sa povrávať, že USA a JAP majú dohodu, že USA nechali Čínu napospas JAP**
- **V skutočnosti sa Herbet Hoover zaoberal otázkou Číny, no vzťahy tak insignifikantné, že vojna proti silnému JAP by nedávala zmysel**
- **Spoločnosť národov – označila útok jednoznačne za japonskú agresiu, USA snaha tlačit' na JAP aj argumentáciou, že porušilo dohodu 9 mocností z WSH**
- **Japonsko odišlo zo Spoločnosti národov, výzvy US ignorovalo – nič sa neudialo**

TABLE 5.1 The American Economic Stake in China, 1920–1931

Year	U.S. Exports to China (in \$ million)	Percentage of Total U.S. Export Trade	U.S. Investments in China (in \$ million)	Percentage of Total U.S. Investments Overseas
1920	146	1.8		
1921	108	2.4		
1922	100	2.6		
1923	109	2.6		
1924	109	2.4		
1925	94	1.9		
1926	110	2.3		
1927	83	1.7		
1928	---	---		
1929				
1930				
1931				

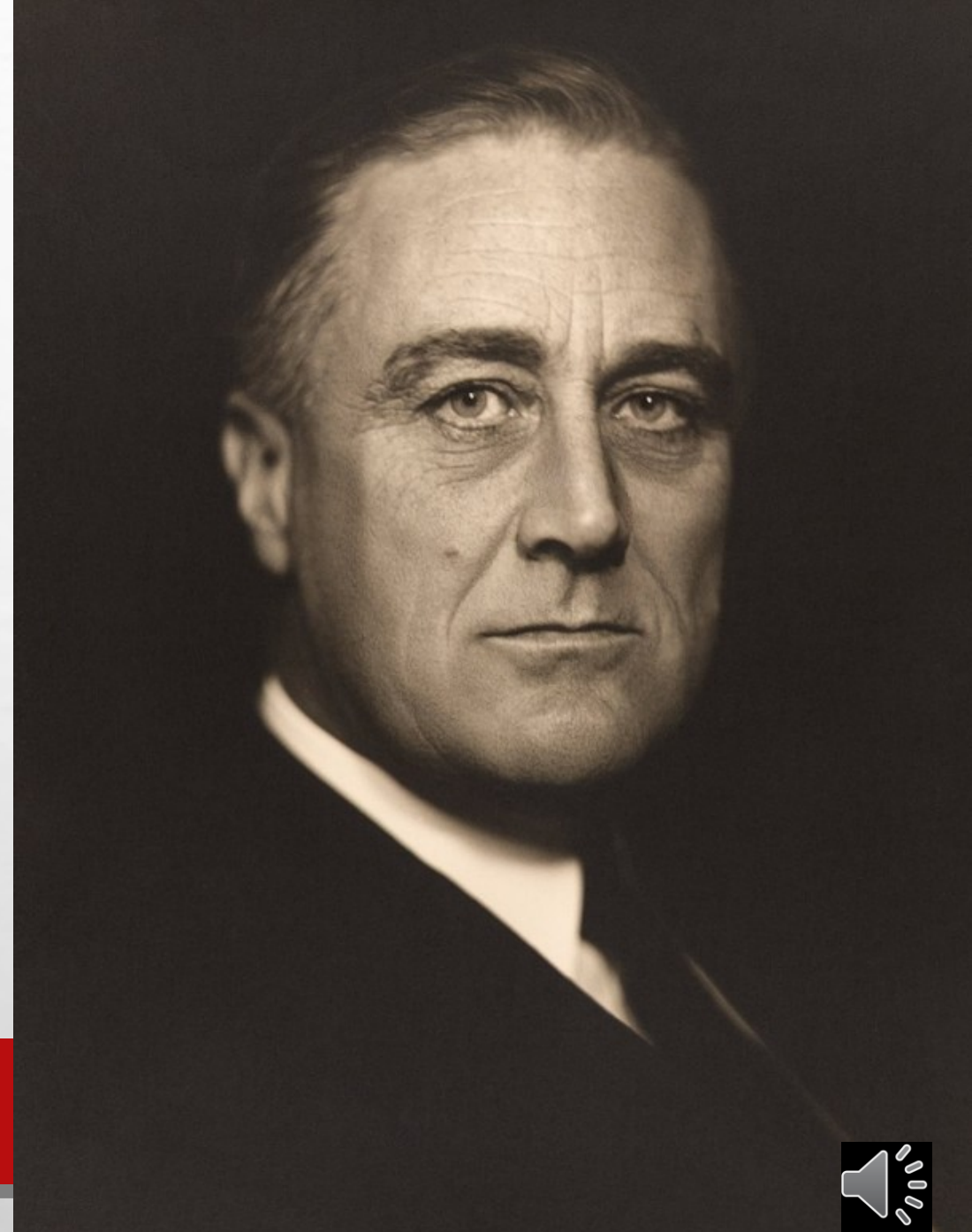
ČÍNA V 30. ROKOCH

- šéfredaktor *Ta Kung Pao*, najvýznamnejších čínskych novín napísal v decembri 1932:
- *"Čínsky ľud ďakuje pánu Stimsonovi za jeho vyjadrenia, ale sú to len slová, slová, slová a neznamenajú nič, pokiaľ nie sú podporené silou. V súčasnosti tu žiadne sily nie sú, pretože Amerika a Spoločnosť veľmi jasne ukázali, že nebudú podporovať idej, ktoré oni sami považujú za spravodlivé a žiaduce."*

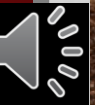
USA V 30. ROKOCH

- **Nový prezident Franklin Delano Roosevelt od 1932 – ešte menší záujem o Čínu, riešenie domácich problémov**
- **Okrem obchodnej misie 1935 si USA Čínu v podstate nevšímali**
- **Základ politiky v Číne: vyhnúť sa konfliktu s JAP**

ČÍNA V 30. ROKOCH

- Čína – okrem Japonskej invázie znova interné problémy
- 12 000 km Dlhý pochod 1934 – 1935 sa komunistické hnutie presunulo do provincie Šen-si v severnej časti strednej Číny, ktorá sa stala na najbližších pätnásť rokov jeho základňou.
- Mao dostal do vedenia KSČ a túto funkciu zastával až do svojej smrti.

ČÍNA A USA V 30. ROKOCH

- **USA: manipulácie so striebrom na svet. trhoch – ťažký zásah pre Čínsku ekonomiku, destabilizácia spôsobená USA (Čína strieborný štandard)**
- **Čínska vláda prosila US o pomoc, ich manipulácia so striebrom spôsobovala destabilizáciu – US pokračovali – recesia**
- **Rozdiel medzi japonským militarizmom a spôsobmi US Číňanie nevideli – obe vážne poškodzovali Čínu.**
- **Silné antijaponské sentimenty, ale už aj značné silnejúce rozčarovanie zo západu a USA**
- **1935 Čína donútená opustiť strieborný štandard**

ZAČIATOK DRUHEJ SVETOVEJ VOJNY

- **V zahraničnej politike pokračovali USA v appeasemente JAP**
- **1937 – drobné boje a napätie v Číne od r. 1931 prepuklo do veľkého otvoreného konfliktu**
- **Druhá sino-japonská vojna (1937 – 1945)**
- **Začiatok druhej svetovej vojny**

